

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér malby 1

DIPLOMOVÁ PRÁCE

NEMUSÍM SE NATAHOVAT
PO ŽEBŘÍKU

NO NEED TO REACH FOR THE
LADDER

Vypracoval/a: Hana Grodlová Sommerová

Vedoucí diplomové práce: MgA. Robert Šalanda

Oponent/ka diplomové práce: MgA. Alice Nikitinová

Akademický rok 2021/2022

** Všechny uvedené pojmy, jako jsou např. diplomant, pedagog, oponent ad., označují dále v textu jak muže, tak i ženu.*

Náš dům je starý, přestěhovali jsme se sem před třemi léty. I když jsme si většinu nábytku nechali, muselo se z pokojů vynosit spousty věcí – časopisy, svícný, hrnky, zrcátka... Otevřít okna, aby čerstvý vzduch místo zneutralizoval, abychom v něm začali dýchat a považovali je za své. K domku přiléhá dvorek opásaný živým plotem a za ním velká zahrada. Roste tam sedm jabloní. Nevím, jestli je to jejich druhem nebo typem zastříhání stromů, ale jsou nízké tak, že jablka z nich se dají sbírat ze země. Nemusím se pro ně natahovat po žebříku, spíš se při jejich sbírání plazím po zemi. Minulý podzim jich byla záplava a větve se pod tíhou skláněly k trsům trávy. Lezla jsem po čtyřech s kýblem a třídila zdravé plody od shnilých. Vzduch voněl sladce a já nakousala všechny odrůdy najednou. Šťávu jsem měla ve vlasech, na kolenou, rukách i puse. Celou zahradu lemuje linka rybízů, malin a dalších keřů. Jahodové pole jsme bohužel nechali zarůst, stejně tak všechny bylinné skalky. V zimě na zahradu vždycky trochu zapomenou, nejčastějším kontaktem se stane výhled z kuchyně na ni. V předjaří se místo znovu otevře a vyžaduje pozornost, nečeká a bují. Oteplení mě vždy ochromí, horizont povinností se najednou rozpije a nejde dohlédnout. Stříháme stromy a hrabeme listí. Když okopávám naše rybízy a držím ruce v hlíně, je to moment procitnutí. Nebo aspoň sen o něm. V pohybech těla cítím přirozenost, jako bytové dítě na to nejsem zvyklá. Je to jiné, než stát před oknem v kuchyni, jet vlakem nebo ťukat do klávesnice před obrazovkou. Chvilí jsem šťastná a vděčná, pak se ale odpoledne překlopí a dávka mnou přiděleného času na tuto činnost vyprchá. Ozve se má lenost a nepřízřívovost. Přicházejí pocity nervozity, únavy a pochyby o užitečnosti činnosti. Tento rozpor se opakuje. Zatím si slibuji, že mě zahrada s přírodním tempem a domovem sžije. Uvidíme.

V diplomové práci představuji sérii obrazů s náměty interiéru a krajiny, blíže jsou to záběry z domu, kde žiji a jeho přilehlé zahrady. V řadě maleb nejprve cestuji po pokojích a pak vycházím ven. Série míří na konec sadu, k bodu, kam na začátku vyhlížím z okna. Procházím vegetací a vracím se zpět. Jde o jednoduchou smyčku, o obrazovou mozaiku z pobytu na tomto místě. Přirozeně čerpám z nejbližší reality kolem mě. Okolí filtruji skrz vnímání a tavím je do vlastní vizuální podoby. Díky malbě se mohu dostat blíž k jeho charakteru a udržet tak pozornost ke každodennosti. Když jsem schopná uchopit okolní svět, mohu v něm najít své místo. Při soustředění přichází chvíle procitnutí a spojení s prostorem - se zdrojem.

Zahrada a dům je jasně vyhrazené teritorium mezi ostatními pozemky. Pohybuji se, chovám se a cítím v něm jinak než jinde. S láskou, klidem a útočštěm se pojí závazek a práce. Tento prostor formuji podle vlastních představ a východisek. Stává se mým obrazem. On se zase nazpět tiskne do mě, mění můj pohled a život.

Pohonem mé práce je snaha o zachycení časoprostoru, tím myslím, charakteru a atmosféry lokality v okamžiku setkání s ní. Kdy výjev obrazově zazáří před očima. Krajinu a interiér tedy nepojímám symbolistně nebo literárně. Zobrazované předměty nevnímám z obsahové stránky a neodkazuji na jejich další a další významy. Nahlížím na okolí „malířským vnímáním“, tedy smyslově a vizuálně. Dalo by se to přirovnat k fenomenologickému zážitku. Jdu po vztazích mezi věcmi – objekty. Po tom, co leží ve vzduchu. Životadárná energie, mezi světlem a stínem a mezi hmotami. Na vybraný motiv se dívám celistvě. Tepá světelnými a barevnými vztahy. Chci zredukovat jeho detaily a zachytit základní dojem z místa. Přiblížit se stavu člověka před rozkoukáním v prostoru. Často mě upoutá moment průhledu, kdy měkké světlo rezonuje za pevnou překážkou. Proto okna, dveře, kmeny a branky. Zpoza nich tryská světlo.

Pokud bych měla shrnout mou tvorbu na Akademii, tak se opírá o lásku k malířství. Myslím tím, o zájem k vyjádření skrz obrazový prostor, díky světlu a barvě. Je to zkušenost a optika, kterou nahlížím na svět. Malba má nevyčerpatelně inspirující dějinnou i současnou linku. Emoční výraz jejích prostředků jsem se snažila v průběhu prohloubit. Střídala jsem motivy zátiší, interiéru a plenéru. Na konci druhého ročníku, jsem začala pracovat s akvarelem a tušemi, postupně jsem obrazy rozbarvila a zvětšila jejich formáty. K rozšíření výrazových možností jsem se pustila do technik linorytu a fotografie. K nim by se dal zařadit i vizuální princip instalace v některých z minulých výstav. V těchto médiích jsem si paradoxně vždycky víc uvědomila východiska a postupy, které používám v obrazech. Snažila jsem se kýžených principů dosáhnout novými prostředky.

Závěrečnou práci, jsem si od začátku představovala v horizontálním pásu několika děl o jednotném formátu. Přemýšlela jsem nad kombinací technik a nakonec jsem se koncentrovala na malbu a tisk. V počátečních návrzích jsem zmapovala naši zahradu a dům. Skici odpozorované na živo mi sloužily jako výchozí bod pro větší formáty, na kterých jsem pracovala v ateliéru. Jejich rozměr jsem stanovila na 130 x 160 centimetrů a začala pracovat s tuší a inkousty na lehce šepsované, bavlněné plátno. Volila jsem různou intenzitu zářivosti koloritu pro vystihnoutí odlišných atmosfér a pocitů. Lavírovaná malba poskytuje měkkou stopu. Rozpíjení se dá směřovat jen do určité míry. Dopředu je nutné rozvrhnout si plán obrazu. Určit plochy, které chci nechat dýchat světlem a které naopak ztmavit. Důležitou roli taky hraje vyčkávání na pravý moment položení dalších tahů podle savosti povrchu. Vzniklé náhody při malování mě vedly od vize ze skic, k intuitivním reakcím při samotném procesu. Část obrazů jsem po zaschnutí tuší dokončila olejem nebo akrylem. Volila jsem tuto cestu, když bylo potřeba vytáhnout spadlý jas barev nebo zpevnit a zpřesnit některé z kompozic.

Po namalování několika motivů, jsem do série začlenila linoryt. Tady vznikl prostor pro načerpání nových zkušeností. Velký formát mě vedl k ručnímu tisku, protože se zvoleným rozměrem matrice nelze využít tiskařského lisu. Také jsem použila nový podklad a klasický papír nahradila plátnem. Prvně jsem vyzkoušela menší technologické vzorky a nejlépe mi vyšla kombinace grafiky přímo na malbě. Začala jsem pracovat s principem, kdy tisknu přední plán na namalované pozadí tuší. Umožnilo mi to docílit dalšího rozměru a nových vztahů v obrazech. Využít kontrastu soutisku a rozpité barvy. Vyvolat dojem z pohybu v krajině. Jako když jdu po zahradě a ostřím na jednotlivé prvky a zbytek prostředí zůstává rozmlžený. Grafiku, která je charakteristická větším počtem tisků, jsem aplikovala opačným principem. Z odryté matrice vznikla jedna nebo dvě varianty, které mohly na namalovaném motivu zaklapnout, nebo jej znehodnotit. Ač na první pohled nemá být otisk nejvýraznějším prvkem, mělo by se v obraze úsilí s ručním rytím a lisováním uložit. Doufám v to. Plocha lina přidává pevný tvarový zásah a poskytuje specifickou strukturu nánosu hmoty na povrch. Měla by dávat vzdušným obrazům malovaným lehkou rukou uzemněný protipól.

Na konec si kladu několik otázek. Co se v obrazech stalo? Proč je výhled z okna růžový a tráva tepe žlutou? Co způsob zpracování vypovídá o mě, prostředí a mém pohledu na svět? Jaký je klíč k výběru motivů? Slovní odpovědi zatím nemám. Intuitivně tuším a pocitově volím. V současné, uspěchané a digitální době je cenné se zastavovat, procitnout a dívat na reálný svět. A tak jsem za diplomantský rok ráda. Mohla jsem milovat prostor, vzduch a světlo.

Seznam literatury

1. BARTÁKOVÁ, Ochnepovsky, Alena, FICKOVÁ, Barbora. *KRAJINOW*. Muzeum umění a designu Benešov. Benešov. 2020, ISBN: 978-80-87400-37-1.
2. HORDOVÁ, Daniela. *Chvála schoulení*. Malvern, Praha. 2011, ISBN: 978-80-8670291-9, s.187 – 197, 292 – 299, 355 – 377.
3. MANN, Sargy. *Perceptual Systems an Inexhaustible Reservoir of Information and the Importance of Art: Thoughts Towards a Talk*, SP Books, London, United Kingdom, 2016, ISBN: 095589803X.
4. NEUMANN, Ivan. *František Hodonský: protější břeh*. Rabasova galerie, Rakovník, 2016, ISBN: 978-80-87406-51-9.
5. ROUSOVÁ, Hana. *Motiv okna v díle deseti současných českých výtvarných umělců*. Galerie umění, Karlovy Vary, 1983.
6. STIBRAL, Karel, FAKTOROVÁ, Veronika. *Krajina – maska přírody? Studie k estetice krajiny a environmentu*. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 2015, ISBN 978-80-7394-569-5, s. 7 – 45.
7. VOLFOVÁ, Eva. *Z domu a zahrady*. Baobab, Praha, 2011, ISBN: 978-80-87060-50-6.

Elektronické zdroje

1. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. *Mluvící hlavy FF UK k maturitě, Hovoří Miroslav Petříček z ÚFaR FF UK*, 2014, dostupné z: <https://www.ff.cuni.cz/fakulta/o-fakulte/pravidelne-akce/mluvici-hlavy/>, vyhledáno 14. 4. 2022.
2. JIRSA, David. *Na potítku: EP93 fenomenologie*, 2019, dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=vgPidMLyQ2Q>, vyhledáno 14. 4. 2022.